

HUGO

HUGO DE GROOT

Het wonder van Holland

Inhoudsopgave

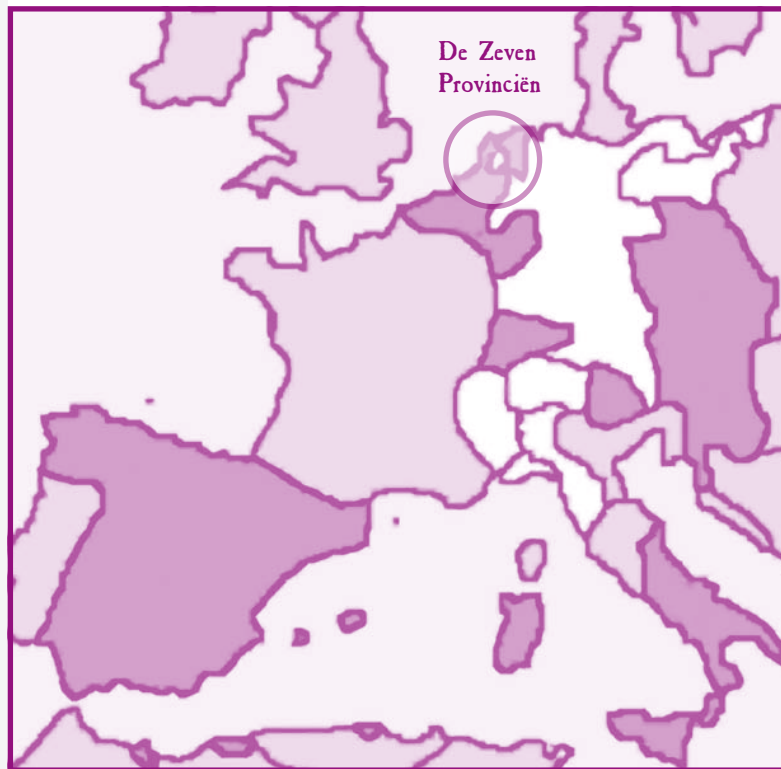
De Zeven Provinciën	Blz. 2
Jeugdjaren	Blz. 3
Carrière	Blz. 4
Godsdiensttwisten	Blz. 5
Staatsgevangenis Loevestein	Blz. 6
De ontsnapping	Blz. 7
Oorlog en vrede	Blz. 8
Ballingschap en rechtvaardigheidsgevoel	Blz. 9
Opdrachten	Blz. 10

*Hedegroot
et alii*

De Zeven Provinciën

Nederland heeft er niet altijd zo uitgezien als nu. In de 16e eeuw was Nederland kleiner. Er waren toen nog maar 7 provincies: Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Gelderland, Overijssel en Groningen waren samen de Zeven Verenigde Provinciën. De provincies werkten wel samen, maar waren niet echt een land. Ze hoorden bij Spanje, dat toen nog veel groter was. Kijk maar eens op het kaartje hiernaast.

 Het Spaanse Rijk omstreeks 1530

De inwoners en bestuurders van de provincies wilden niet door Spanje geregeerd worden. Ze wilden liever hun eigen beslissingen nemen en vooral hun eigen geloof bepalen. Van de Spaanse koning mochten ze namelijk alleen maar katholiek zijn. De meeste mensen hier waren protestant. Daarom kwamen een aantal edelen in opstand tegen de koning van Spanje, Philips II, die fel katholiek was. Enkele edelen, waaronder Willem van Oranje, voerden een vrijheidsstrijd tegen de Spanjaarden. Deze strijd duurde maar liefst 80 jaar (1568-1648) en wordt ook wel 'De Opstand' of de Tachtigjarige Oorlog genoemd. Willem van Oranje heeft het einde zelf niet meer meegemaakt: hij werd in 1584 in het Prinsenhof in Delft vermoord.

De Zeven Provinciën

Jeugdijaren

In deze woelige tijd werd in Delft een jongetje geboren, Hugo de Groot. Hugo was een zoon van de burgemeester van Delft. Toen hij 8 jaar oud was, ging hij naar de Latijnse school. Op deze strenge school mocht alleen Latijn worden gesproken. Hugo was erg slim en studeerde graag. Al heel jong schreef hij gedichten in het Latijn.

Zelfs 's avonds laat wilde hij nog studeren, maar zijn moeder vond dat niet goed en pakte de kaarsen af. Van zijn zakgeld kocht hij nieuwe kaarsen, zó graag studeerde hij. Hij was dan ook hoogbegaafd. Al op 11-jarige leeftijd ging hij rechten studeren aan de universiteit in Leiden. Hij wilde advocaat worden om de rechten van mensen te verdedigen.

De Stamboom van Hugo de Groot

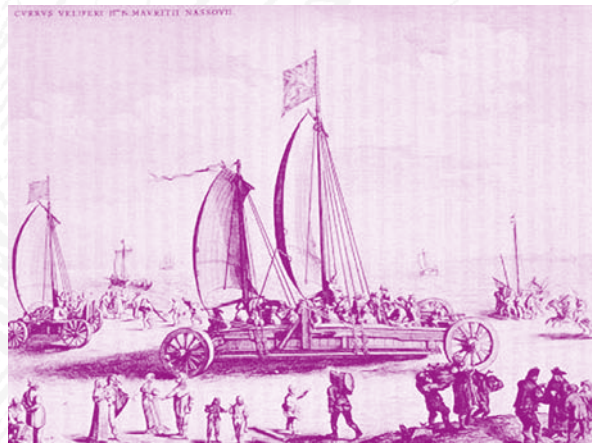
Hugo op 15-jarige leeftijd

Al gauw viel Hugo op door zijn enorme intelligentie, zelfs bij Johan van Oldenbarnevelt, de belangrijkste staatsman van de Zeven Provinciën. Deze nam Hugo mee op bezoek bij de Franse koning. Hugo was toen nog maar 15 jaar. Ook de koning van Frankrijk was erg onder de indruk van Hugo en noemde hem “le miracle d’Hollande” (het wonder van Holland). Hij kreeg zelfs een medaillon met een afbeelding van de koning erop.

Jeugdijaren

Carrière

Na zijn rechtenstudie werd Hugo de Groot advocaat in Den Haag. Hij had contact met belangrijke staatslieden en geleerden. Simon Stevin bijvoorbeeld, een belangrijk natuurkundige. Stevin had net een zeilwagen ontworpen die enorme snelheden bereikte. De afstand tussen Scheveningen en Petten was binnen 2 uur afgelegd. Hij leek wel te vliegen, zo vertelden inzittenden later. Hugo werd uitgenodigd voor een proefrit met de zeilwagen. Ook Prins Maurits, de zoon van Willem van Oranje, was hierbij aanwezig.

De zeilwagen van Simon Stevin

Hugo verkeerde dus in de hoogste kringen en werd alom gerespecteerd. De regering gaf hem opdracht om de geschiedenis van de opstand van Holland te schrijven. Ook werd hij openbaar aanklager van het Hof van Holland; de rechtbank. In die functie moest hij namens de staat misdadigers in staat van beschuldiging stellen. Soms werd een misdadiger op de pijnbank ondervraagd en daar moest hij dan ook bij zijn. Dat vond hij helemaal niet prettig.

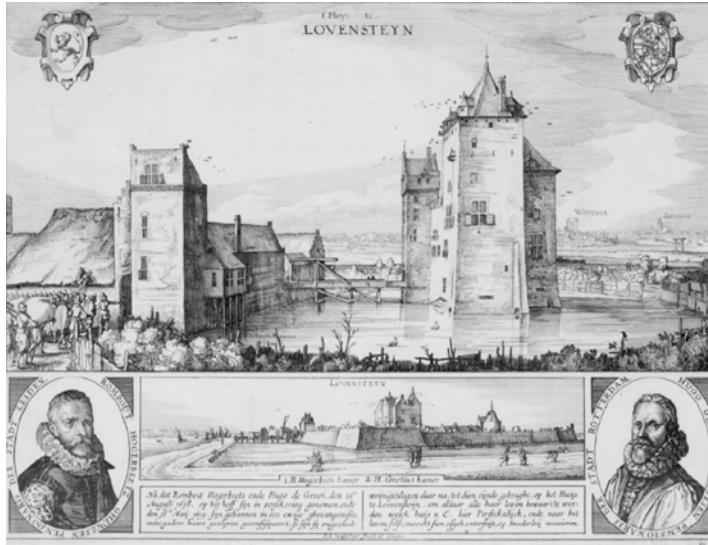

Hij is ook pensionaris van Rotterdam geweest. Een pensionaris adviseerde het stadsbestuur in belangrijke zaken. Maar hij deed meer. In 1609 schreef Hugo een belangrijk boek over het zeerecht, "Mare Liberum" oftewel "Vrije Zee". Hierin legde hij uit waarom de zee van iedereen is en dat iedereen dus overal mag varen. Alleen dat stuk zee dat je vanaf de kust kon verdedigen, hoorde bij het land. Als proef op de som werd een kanonskogel de zee in geschoten. De kogel kwam 3 mijl (4,5 km) uit de kust in de zee terecht. Dat was dus de maximale afstand die je vanaf het land kon verdedigen. Dit idee van Hugo de Groot is bekend geworden als de '3 mijlszone' en internationaal vastgelegd in wetten. Het principe dat de zee van iedereen is, geldt nog steeds.

Carrière

Godsdiensttwisten

De opstand tegen de Spanjaarden duurde officieel tachtig jaar. Toch is er tussendoor een wapenstilstand van twaalf jaar geweest. Dit zogenoemde 'Twaalfjarig Bestand' was bedoeld om een beetje op adem te komen. Maar in de Zeven Provinciën ontstond een ernstig conflict over godsdienst. Twee professoren waren het oneens over de uitleg van de bijbel. Gomarus nam het woord 'uitverkiezing' letterlijk op en was ervan overtuigd dat je alleen in de hemel kon komen als God dat wilde. Arminius, de andere professor, was ervan overtuigd dat iedereen zelf verantwoordelijk is voor zijn daden. Door een goed mens te zijn, kon je in de hemel komen. Hugo en Van Oldenbarnevelt waren het met Arminius eens. Prins Maurits koos openlijk partij voor Gomarus door naar zijn kerk te gaan.

Slot Loevestein rond 1620

Door deze godsdiensttwisten ontstond veel onrust in het land; tussen voor- en tegenstanders braken rellen uit. Om de orde te herstellen moest er iets gebeuren. Politiek leider Van Oldenbarnevelt gaf in 1617 de steden geld om meer mensen in dienst te nemen die de orde in de stad moesten handhaven. Om dit geld op te brengen werd er streng bezuinigd op het leger.

Godsdiensttwisten

Prins Maurits, de baas van het leger, was het hier helemaal niet mee eens! Hij liet Johan van Oldenbarnevelt oppakken en opsluiten in de Gevangenpoort in Den Haag. Belangrijke figuren die het eens waren met Van Oldenbarnevelt, werden tegelijkertijd opgepakt. Een van hen was Hugo de Groot. Lang zaten ze daar niet. Kort na hun gevangenneming werd Van Oldenbarnevelt onthoofd op het Binnenhof. Hugo de Groot werd overgebracht naar Slot Loevestein.

Staatsgevangenis Loevestein

Slot Loevestein lag tussen de rivieren Maas en Waal. Het slot en de vesting waren bijna helemaal door water omringd. Vanuit de vesting konden soldaten het land goed verdedigen. De vesting was ook nog eens omringd door een dubbele gracht. Men dacht dat het onmogelijk zou zijn uit het slot te ontsnappen. Op deze plek werd Hugo "ter eeuwige gevangenis" opgesloten.

Slot Loevestein nu

De Groot werd opgesloten in de Riddertoren van het kasteel. De fortcommandant, Proninck van Deventer, had een hekel aan Hugo de Groot. Hugo's vader had er ooit voor gezorgd dat de vader van de commandant in de gevangenis belandde. Proninck probeerde hem dan ook op allerlei manieren dwars te zitten. Hij mocht niet naar buiten, kreeg slecht te eten en mocht niet praten met andere gevangenen. Zelfs als hij ziek was, mocht er geen dokter komen.

Gelukkig was Hugo niet alleen. Zijn vrouw Maria en zijn dochtertje Cornelia kwamen bij hem in de gevangenis wonen. Dat moest ook wel, want al hun bezittingen waren afgepakt.

Cornelia was acht jaar en kreeg in de gevangenis les van haar vader. Om in beweging te blijven, ging Hugo af en toe tolleren. Maar zoals altijd wilde Hugo het allerliefste schrijven, lezen en studeren. Gelukkig zorgden vrienden uit Leiden voor boeken. De boeken werden in een boekenkist van Leiden naar Gorcum gebracht, waar de soldaten de kist met een bootje ophaalden.

De kist met boeken bracht Maria op een idee. Omdat zij af en toe meeging naar Gorcum, ontdekte ze dat de soldaten de kist bijna nooit meer controleerden. Stel je eens voor dat het Hugo zou lukken om langer dan anderhalf uur in de kist te zitten, dan zou hij kunnen ontsnappen!

Staatsgevangenis Loevestein

De ontsnapping

Maria liet Hugo eerst een korte tijd in de kist zitten. Toen dat goed lukte, bleef hij steeds iets langer in de kist zitten. Hij oefende net zo lang tot hij zeker wist dat hij het lang genoeg zou kunnen volhouden. Intussen probeerde Maria erachter te komen wat een goed moment zou zijn om te ontsnappen. Zij had van de soldaten gehoord dat de commandant met Pasen weg zou zijn. Bovendien was er die dag een jaarmarkt met kermis in Gorcum. Dan zou het erg druk zijn in de stad; een prachtige gelegenheid om uit het kasteel te ontsnappen!

“De ontsnapping van Hugo de Groot”
L. Ricquier, 1884

net als anders, met het bootje naar Gorcum. Ze leverden de kist af bij de familie Daetselaar. Deze vrienden van Hugo en Maria zaten ook in het complot. Toen de soldaten weg waren, klopte Elsje op de deksel. Na anderhalf uur in de kist kon hij eindelijk zijn benen weer strekken. Wat waren ze blij dat het allemaal zo goed was gelukt!

Paasmaandag 22 maart 1621

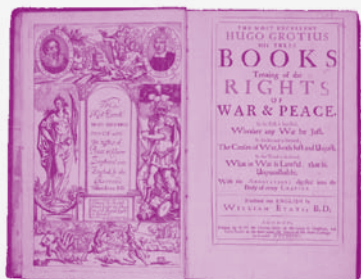
Het was zover! Hugo en Maria stonden extra vroeg op. De boeken werden zorgvuldig in het bed gelegd, zodat het leek of Hugo lag te slapen. Hij stapte zo dun mogelijk gekleed in de kist. Net voor de kist werd gesloten, namen Hugo en Maria afscheid van elkaar. Ze wisten immers niet of ze elkaar ooit terug zouden zien. Maria had het dienstmeisje Elsje gevraagd of zij deze keer mee wilde gaan naar Gorcum. Ze was bang dat de soldaten anders argwaan zouden krijgen en de kist toch zouden controleren. Maar de soldaten tilden de zware kist op en brachten deze,

Om niet herkend te worden kreeg Hugo de kleren van een metselaar aan. Met hulp van zijn vrienden is hij zo via Waalwijk naar Antwerpen gevlucht. Maar ook in Antwerpen voelde Hugo zich niet veilig en reisde verder naar Parijs.

De ontsnapping

Hugo's beroemde boek "Over het recht van Oorlog en Vrede" is vaak vertaald:

Engels

Frans

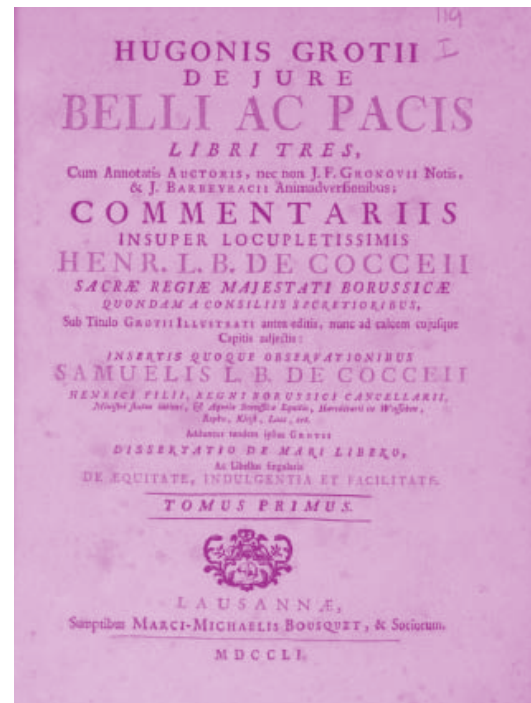
Latijn

Oorlog en vrede

In Parijs schreef Hugo een brief aan de regering in Holland om zijn vrouw en kinderen ook naar Frankrijk te laten komen. Dat mocht en drie weken later kwamen ook Maria en Cornelia in Parijs aan. Daar heeft Hugo de Groot zijn belangrijkste boeken geschreven.

De bekendste is "De Jure Belli ac Pacis" (Over het Recht van Oorlog en Vrede). Het boek heeft drie delen.

- In het eerste deel onderzoekt hij of een oorlog eerlijk gevoerd kan worden. Volgens Hugo moeten twee landen die ruzie hebben eerst overleggen. Als ze daar niet samen uitkomen, moeten ze een bemiddelaar erbij halen, een soort scheidsrechter. Meestal is dit een ander land. Als ook dat niets oplost en het echt niet anders kan, dan pas mag je oorlog voeren.
- In het tweede deel zegt Hugo wanneer een oorlog rechtvaardig is. Een reden zou kunnen zijn om je land te beschermen.
- Deel drie gaat over de regels waar je je tijdens de strijd aan moet houden. Ten slotte vindt hij dat je alleen met een gerust geweten oorlog kunt voeren, als je de vrede als doel hebt.

Oorlog en vrede

Ballingschap en rechtvaardigheidsgevoel

Hugo de Groot studeerde en schreef veel in het buitenland, maar hij bleef naar Holland verlangen. Van prins Maurits mocht Hugo wel terugkomen, op één voorwaarde: dat hij schuld zou bekennen. Maar Hugo vond dat hij helemaal niets verkeerd had gedaan. Hij had zich aan de wet gehouden en altijd het land gediend. Hij was het alleen niet eens met Maurits over het geloof. Zijn arrestatie vond hij dan ook zeer onrechtvaardig. Dus hield hij voet bij stuk: “Ik ben onschuldig!”

Vier jaar later werd prins Maurits opgevolgd door zijn broer, Frederik Hendrik. Hugo hoopte dat hij nu naar zijn land terug kon, want Frederik Hendrik en hij waren ooit goede vrienden geweest. Toch mocht hij nog steeds niet terugkomen. Wel gaf het stadsbestuur van Delft hem zijn bezittingen terug. Hugo moest dus de rest van zijn leven in het buitenland blijven.

Ballingschap

(Duitsland) aan en werd erg ziek. Hugo de Groot stierf op 29 augustus 1645 aan een longontsteking. Zijn lichaam werd met olie gebalsemd, zodat het langer bewaard kon worden, en per schip naar Rotterdam gebracht. Op 3 oktober 1645 werd hij bijgezet in de Nieuwe Kerk in Delft. Zijn dochter Cornelia heeft ervoor gezorgd dat zijn graf hier nog steeds is te zien, vlak bij het praalgraf van Willem van Oranje. Ook de leden van het Koninklijk Huis worden hier in de grafkelder bijgezet.

Uiteindelijk werd hij gezant voor Zweden in Parijs. In 1645 moest hij een dienstreis maken naar Zweden. Op de terugweg strandde zijn schip op de Duitse kust en ging de reis verder over land. Uitgeput kwam hij in Rostock

Hugo de Groot

10 april 1583 – 29 augustus 1645

Hugo de Groot leefde bijna vierhonderd jaar geleden en heeft ongeveer tachtig verschillende werken geschreven. Niet alleen toen was hij een belangrijk rechtsgeleerde, ook nu nog worden zijn ideeën in de hele wereld gebruikt. In het Zeerecht bijvoorbeeld. Maar het belangrijkste is toch wel zijn boek over oorlog en vrede: dat is het begin geweest van het huidige Volkenrecht.

Zijn motto was:

H O R A R U I T

Latijn voor “de tijd vliegt”

Opdrachten

- 1 ***Zoek op welke provincies bij de Zeven Verenigde Provinciën hoorden.***
- 2 ***Nederland heeft nu meer dan 7 provincies. Hoeveel provincies zijn erbij gekomen en welke?***
- 3 ***Op blz. 3 zie je de stamboom van Hugo de Groot. Maak een stamboom van je eigen familie.***
- 4 ***De zeilwagen van Simon Stevin leek wel te vliegen. Hoe groot is de afstand tussen Scheveningen en Petten die ze in 2 uur hadden afgelegd?***
- 5 ***De ideeën van Hugo de Groot over oorlog en vrede kun je ook zelf toepassen. Hoe kun je dat bijvoorbeeld doen als je met iemand ruzie hebt?***
- 6 ***De 3 mijlszone noemen we ook wel de 'territoriale wateren'. Een territorium is de grond of het stuk zee dat bij een land hoort. De 3 mijlszone is later uitgebreid. Hoeveel mijl is tegenwoordig het territoriale water?***

Verder zoeken:

www.wikipedia.nl

www.entoen.nu

www.schooltv.nl

Hier kun je een video of dvd bestellen van het programma 'Vroeger & Zo', aflevering 31:

Hugo de Groot in de boekenkist.

Hdegrat en 'er: